

at det er retfærdigt, og derom agter jeg at udtale mig lidt.

Bornholms Historie viser, at vi have vor egen Lovgivning paa saa at sige alle mulige Omraader. Vi have i Aarhundreder haft vore egne Skattelove, vor egen Militærlovning, vor egen Arvegangsret for Selvejergaarde, vor egen Strandingsforordning og vor egen Rettergang med Landstinget som Overdomstol lige indtil 1814. Der ikke det Felt, hvor vi ikke have haft vor egen Historie og vor egen særlige Lovgivning, og man maa derfor ogsaa tage Hensyn til en saadan Ø's historiske Udvikling, hvorledes Skatterne der ere komne, og saa sammenligne disse med det øvrige Lands Love. Det viser sig nu, naar man blot ser paa Anmærkningerne til Finansloven, at vi have en Jordebogsafgift — saaledes hedder den — hvorved vi betale 120,186 Kr. i Skat til Staten, og den paa-hviler os fra gammel Tid af. Denne Jordebogsafgift rummer efter min Overbevisning i Grunden forskelligartede Skattebestanddele. Der er en Del af dette Beløb, som er Arvefæsteafgifter, hvilket ganske sikkert er en Del af Købesummen, naar Staten solgte nogle af sine Ejendomme; men $\frac{3}{4}$ af disse Skatter kunne vi føre i det mindste 3—400 Aar tilbage i Tiden. Jeg skal tillade mig at paavise, at det første Skattepaalæg stammer fra den 6te Juli 1499; det kan man finde i gamle Dokumenterovre i Rigsarkivet og i Dr. Hübertz's Aktstykker til Bornholms Historie. Erkebiskop Birge er den, der lægger de første Skatter paa. Han skriver, at Erkebiskop Jens Brorstrup, Birges Formand i Embedet, havde givet Bornholmerne nogle mærkelige Ord og Punkter, at de skulde skatte og skyldte og betale visse Dele in natura til Bispem. Men da han ikke havde skrevet det, var Erkebiskop Birge bange for, at adskillige havde glemt at betale Skat, naar de kun havde faaet mundtlig Paalæg — og det kan man ikke fortænke de gamle Fædre i — og han siger da, at han vil sætte det i „Brev og Skrift“ — saaledes hedder det i de gamle Dokumenter — for at alle skulde huske det. Han skriver, at nu skulde de yde Smør inden St. Laurentii Dag, det er den 11te August, Penninge inden Marie Møse, Fædt, Fæ, Øksen, Faar, Køer, Svin, Gæs og Høns inden Hellig Møse, Korn inden St. Andreæ Dag, Fedesvin og Flæsk inden Jul. Hvis Bispem ikke fik dette, skulde Bønderne have Fogedens Gæsteri og betale store Bøder.

Man kan nu i Rigsarkivet se, at det er de første Skattepaalæg, som saaledes ere

over 400 Aar gamle. Hvor meget der skulde udredes, kan imidlertid ikke ses der. Men det kan man senere se af Regnskaberne, som den lybske Høvdung Bernt Knop har aflagt. Den 23de August 1525 overlader Frederik I. Lybekkerne Bornholm i 50 Aar. Han havde ondt ved at skaffe Penge, og saa satte han Bornholm i Pant. Den første lybske Høvdung hed Bernt Knop, og han begyndte Regnskabet med Aaret 1525 over, hvor meget han sendte aarlig. Lybekkerne hængte stærkt paa ham, for at han skulde se at faa saa meget ud af Bornholmerne som muligt; for Lybekkerne vilde have gode Renter af Pengene gennem deres Pant. Bernt Knop har opgivet, at han fra 1525 til 1542 aarlig har sendt gennemsnitlig til Lybek: 39,402 Pd. Smør, 241 Tdr. Byg, 432 Tdr. Havre, 6 Økser og 20 Tdr. saltet Okse- og Faarekød. Der har altsaa været ført nøjagtigt Regnskab over, hvad Bornholm har maattet svare i Skat fra 1525 til 1542. Man ser imidlertid, at de andre lybske Høvdunge lagde endnu større Skatter paa. Saa klager Bornholmerne, og den 9de September 1555 sender Kongen af sine Raader: Børge Trolle, den senere saa bekendte Peder Oxen og Niels Lange til Bornholm for at høre paa Bornholmernes Klager over Skatteforholdene, og de gøre vitteligt, at Bønderne skulde ikke yde større Skatter eller Landgilde end efter gammel Skik og Sædvane, som i Bispernes Tid og i Steen Steensens Tid. Saaledes hedder det i Dokumenterne i Rigsarkivet. Senere ser man ikke noget til ny Skattepaalæg førend den egentlige første Jordebog; som er fra 1598—99. Denne viser et Skattepaalæg i Smør, Penge, Mel, Byg, Havre, og de maa yde Hø, Økser, Svin o. s. v. Den Jordebog, der kommer nærmest efter den, er fra 1617, og mellem 1617 og 1664 findes ingen Jordebog; jeg har i alt Fald ikke kunnet faa fat paa en saadan. Men efter den Jordebog, som gjaldt mellem 1617 og 1664, havde vi faaet betydelige Skattepaalæg. Vi havde faaet saadan noget som over 22,608 Pund Smør, en hel Del Sæd og Kreaturer in natura. Hvad Christian IV.s Skattepaalæg angaar, kan man ikke paavise, paa hvilken Tid han paalægger Bornholmerne det. Han førte jo sine mange Krige og byggede meget, og var i det hele taget en haard Hals, hvad Skatteudskrivning angik. Han har en Gang udstedt et Slags Provisorium, og dette er ganske ejendommeligt at læse. Det hedder i dette Dokument af 4. August 1631, at Christian IV. vil sammenkalde en Rigsdag for at bevilge